

Șerban NICHIFOR

(1981)

INTERLUDII

SUITĂ DIN OPERA "DOMNIȘOARA CHRISTINA", DUPĂ MIRCEA ELIADE

- pentru Flaut alto și Bandă magnetică -

N 14'40"

ȘERBAN NICHIFOR
(1981)

INTERLUDIİ

SUITĂ DIN OPERA "DOMNIȘOARA CHRISTINA" DUPĂ MIRCEA ELIADE

- PENTRU FLAUT ALTO ȘI BANDĂ MAGNETICĂ -

INTERLUDII DIN OPERA "DOMNIȘOARA CHRISTINA"

Opera "Domnișoara Christina" (1980-82), după romanul omonim al lui Mircea ELIADE, s-a născut direct din folclorul românesc, din străvechea legendă a Zburătorului. Subiectul debordează însă schema inițială, formulând, în spiritul poemului "Luceafărul" de Mihail EMINESCU, o schemă conflictuală cu implicații filozofice: pictorul Egor este muritorul care, din lipsă de vocație ori spaimă, respinge tentația absolutului (sau a morții), preferând legendarei Christina o iubire terestră. Indrăgostită, Christina se va introduce firesc în visul lui Egor și, chiar dacă prezența ei este inefabilă, fantasticul nu este generat de dubiu, ci de certitudine. El constă în proiectarea simultană a unui spațiu paralel - visul -, și, în cele din urmă, în anularea intervalului separator prin hierofanie. Evocat în această muzică, visul lui Egor precizează nuanțe semnificative. Fascinația Christinei se exercită prin însuși statutul ei paradoxal: suspendată între abur și carne, formă incertă, halucinantă, țesută din prezență și totodată din absență... Misterul ei va rămâne incifrat în imaginea fantastică a cîmpiilor dunărene, atît de obsedant invocate: "...Ți se par la început desnădăjduite, pustii, bătute prea mult de soare, și apoi îți dai seama de fecunditatea lor înspăimîntătoare, de farmecul lor... Nici un nor, nici o umbră pe tot cuprinsul, și totuși soarele nu era obositor, paseri necunoscute se avîntau în văzduh, se auzeau coșai și greieri. O imensă liniște vie, neîncremenită. Chiar pasul omului se topea în masa aceea muzicală de sunete mici care alcătuiau laolaltă liniștea și singurătatea cîmpiei..."

Fragamentul pe care îl veți auzi și care urmează să apară
pe un disc Electrad, a fost înregistrat, cu un
microfon ARP-TEISCO cu două generații de front, în
studiosul 8 Stereo al Radiodifuziei, studio ce permite
realizarea unor operații esențiale în muzică electronică:
de la tehnici elementare de buclare și de modificări de
viteze sau direcții de melodie a ferii până la cele
combinatorii implicând mixarea și pichetarea unui număr
mare de elemente sonore într-o perspectivă stereofonică.
Dealtfel întreaga concepție a operii "Dumnezeu Cluștea",
după libertatea lui Muzicotească, se bazează pe
posibilitățile multi-mediu prin care electronic poate
realiza, atât în domeniul acustic cât și în cel
video, featurul liric - dramatic, făcând idei unei înfrângeri
reședinței de mijlocuri tradiționale, ci în sensul complet
ambitambului expresiv.
Subiectul acestei opere - văscut direct din folclorul românesc,
din străvechea legendă o "Iubitorului - debardează" în
schimb înalt

Sorin Nidze

INTERLUDII DIN OPERA "DOMNIȘOARA CHRISTINA"
Libretul extras din romanul lui Mircea ELIADE

VOCEA CHRISTINEI (mormorando dulce) - pe bandă magnetică:

Incet!... Incet, dragul meu, nu te speria. Ești la tine în odaie, la noi, dragostea mea... De când aștept, de când aștept un bărbat ca tine, un bărbat frumos și tânăr... Nu fugi de mine, Egor,... nu-ți fie teamă că sînt moartă... Ce frumos ești,... ce palid...

Nu, pe tine nu vreau, nu te sărut așa... Mi-e teamă de mine, Egor...

Dar să nu crezi tot ce ți-a spus Nazarie,... nu e adevărat... n-am făcut ceea ce spun oamenii despre mine... N-am fost un monstru, Egor. De ceilalți nu-mi pasă ce cred; dar nu vreau să crezi și tu aceleași lucruri absurde. Nu e adevărat,... mă-nțelegi tu, dragul meu ?! Nu e adevărat...

Ce frumos ești, când zîmbești... Nu te speria, dragostea mea, nu-ți voi face nimic... Ție nu-ți voi face nimic...

Pe tine te voi iubi numai... Te voi iubi... cum n-a fost iubit vreun muritor...

Mă dor de crudul tău amor

A pieptului meu coarde...

Și ochii mari și grei mă dor,...

Privirea ta... mă arde...

Să nu te temi, Egor, dragostea mea. Orice s-ar întîmpla, de mine să nu-ți fie teamă. Cu tine mă voi purta altfel, altfel... De-aici, din lumea mea,... eu voi veni ... în fiecare noapte la tine... la început în somn, Egor... și pe urmă,... în brațele tale,... dragostea mea... Să nu-ți fie teamă,... Egor,... să crezi în mine...

I N T E R L U D E S

À L'OPÉRA "MADEMOISELLE CHRISTINA"

Livret d'après le roman de Mircea ELIADE

Doucement!... Doucement, mon amour, n'aies pas peur. Tu es chez toi, chez nous, mon amour... J'attends, j'attends depuis longtemps un homme comme toi, un homme si beau, si jeune... Ne me fuis pas, Egor... ne crains rien, je suis morte... Comme tu es beau... comme tu es pâle...

Non, toi non, je ne veux pas t'embrasser comme cela... J'ai peur de moi, Egor... Mais ne crois pas tout ce qu'il t'a dit,... Nazarie... ce n'est pas vrai... je n'ai pas fait tout ce dont les gens parlent... Je n'ai pas été monstre, Egor. Ce que les autres disent ne m'importe pas, mais je ne veux pas que toi, tu croies ces choses absurdes. Ce n'est pas vrai,... me comprends-tu, mon amour ?! Ce n'est pas vrai...

Comme tu es beau, quand tu souris... N'aies pas peur, mon amour, je ne te ferais pas de mal... Pas à toi... Toi, je t'aimerai seulement... Je t'aimerai... comme jamais, n'a été aimé un vivant...

Car ton cruel amour distend

Tous les liens de mon être...

Me font mal tes yeux lourds et grands

Quand leur feu... me pénètre...

N'aies pas peur, Egor, mon amour. Quoi qu'il arrive, n'aies pas peur de moi. Avec toi, je serais une autre... D'ici, de l'autre monde,... je viendrai... chaque nuit chez toi... au début dans ton sommeil, Egor... et ensuite,... dans tes bras,... mon amour... N'aies pas peur,... Egor,... crois en moi...

Serban NICHIFOR
(1981)

INTERLUDES À L'OPÉRA "MADEMOISELLE CHRISTINA"
Libretto d'après le roman de Mircea ELIADE

LA VOIX DE CHRISTINA (mormorando dolce) - sur la bande magnétique:

Doucement!... Doucement, mon amour, ne crains pas. Tu es chez toi,
chez nous, mon amour... J'attends, j'attends depuis longtemps un homme
comme toi, un homme si beau, si jeune... Ne crains pas, Egor,... ne crains
pas car je suis morte... Comme tu es beau,... comme tu es pâle...
Non, toi non, je ne veux pas t'embrasser comme ça... J'ai peur de moi, Egor...
Mais ne crois pas tout ce qu'il t'a dit,... Nazarie,... ce n'est pas vrai...
je n'ai pas fait tout ce que les gens parlent... Je n'étais pas un monstre,
Egor. Ce qu'ils disent, ça peu m'en chaut, mais je ne voudrais pas te faire
croire ces choses absurdes. Ce n'est pas vrai,... me comprendras-tu,
mon amour ?! : Ce n'est pas vrai...
Comme tu es beau, quand tu souris... Ne crains pas, mon amour, je ne te
ferai pas du mal... Pas à toi...

Je t'aimerai seulement... Je t'aimerai... comme jamais, les vivants...

Cordes de mon âme,
Mes grands, mes accablants yeux
... torturés
Par ton féroce amour...
Ton regard... qui me brûle...

Ne crains pas, Egor, mon amour. Quoi que ce soit, ne crains pas.
Avec toi, je serai une autre... D'ici, de l'autre monde,... je viendrai...
chaque nuit chez toi... maintenant dans tes rêves, Egor... et puis,...
dans tes bras,... mon amour... Ne crains pas,... Egor,... crois-moi...

INTERLUDES À L'OPÉRA "MADEMOISELLE CHRISTINA"Libretto d'après le roman de Mircea ELIADE

LA VOIX DE CHRISTINA (mormorando dolce) - sur la bande magnétique:

① Doucement!... / ② Doucement, mon amour, ne crains pas. / ③ Tu es chez toi,
 chez nous, mon amour... / ④ J'attends, j'attends depuis longtemps un homme
 comme toi, un homme si beau, si jeune... Ne crains pas, Egor,... / ⑤ ne crains
 pas car je suis morte... / ① Comme tu es beau,... comme tu es pâle... /
 ② Non, toi non, je ne veux pas t'embrasser comme ça... / ③ J'ai peur de moi, Egor... /
 ④ Mais ne crois pas tout ce qu'il t'a dit,... Nazarie,... / ⑤ ce n'est pas vrai... /
 ① Je n'ai pas fait tout ce que les gens parlent... / ② Je n'étais pas un monstre,
 Egor. / ③ Ce qu'ils disent, ça peu m'en chaut, mais je ne voudrais pas te faire
croire ces choses absurdes. / ④ Ce n'est pas vrai,... / ⑤ me comprendras-tu,
 mon amour ?! Ce n'est pas vrai... /
 ① Comme tu es beau, quand tu souris... / ② Ne crains pas, mon amour, je ne te
 ferai pas du mal... / ③ Pas à toi... /
 ④ Je t'aimerai seulement... Je t'aimerai... / ⑤ comme jamais, les vivants... /
 ① Cordes de mon âme,
 Mes grands, mes accablants yeux
 ... torturés
 Par ton féroce amour...
 ② Ton regard... / ③ qui me brûle... /
 ④ Ne crains pas, Egor, mon amour. Quoi que ce soit, ne crains pas.
 Avec toi, je serai une autre... / ③ D'ici, de l'autre monde,... je viendrai...
 chaque nuit chez toi... / ① maintenant dans tes rêves, Egor... / ② et puis,...
dans tes bras,... / ③ mon amour... / ④ Ne crains pas,... Egor,... / ⑤ crois-moi... //

INTERLUDES FROM THE OPERA "MISS CHRISTINE"

The opera "Miss Christine" (1930-1982) inspired by the novel with the same title by Mircea Eliade, has its source in the folklore, in the very old legend of the "Flying Prince". Yet, the subject runs beyond the borders of the initial story, shaping in the manner of the poem "The Morning Star" by Mihail Eminescu, a conflictual scheme bearing philosophical implications: painter Egor is the mortal, who, because of his lack of vocation or because of fear, rejects the temptation of absolute (or of death), preferring an earthly love to legendary Christine. Deeply in love with him, Christine penetrates naturally into Egor's dream and though her presence is ineffable, the fantastic character is not engendered by doubt but by certainty. It consists of ~~the~~^a simultaneous display of a parallel space - the dream - and finally, of surpassing the separation interval by hierophany. Evoked by this music, Egor's dream defines significant nuances. Christine's fascination is exerted by her very paradoxical statute: floating inbetween haze and flesh, an uncertain, hallucinating form, made out of presence and absence, at the same time... Her mystery will linger unfound out in the fantastic image of the so hauntingly evoked Danubian plains :

"... At the first sight they seem desolate, deserted, scorched in the sun, and only later one realizes their terrific fertility and their charm... No trace of cloud, no shade throughout the field, and yet the sun was not overwhelming, birds unheard of, were soaring up in the air, grasshoppers and crickets were singing. A huge, lively, moving quietude. Even man's footsteps were melting in that musical mass of small sounds which made up the quietude and the loneliness of the plain..."

22.II.1983

Emisiuni muzicale TV

NR. 185578

Către

UNIUNEA COMPOZITORILOR DIN R.S.R.

Vă rugăm să urgentați copierea stimpelor din partitura
operei în 2 acte "Domnișoara Cristina" a tânărului compo-
zitor Serban Nichifor, având în vedere faptul că aceasta urmea-
ză a deveni o ecranizare de televiziune într-o formulă care
prin vizualizare și coloană sonoră să reprezinte un produs
contemporan specific capabil să fie prezentat oriunde în lume,
propagând totodată creația românească de operă. Realizatorii
acestei producții: Florica Gheorghescu, Viorel Sergovici,
Adriana Serbănescu, ing. Petre Zamfir, Paul Enigărescu, alături
de orchestra Filarmonicii din Ploiești dirijată de Ludovic Baci.

REDACTOR ȘEF ADJUNCT

D. Morogănu

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Anul XV, nr. 2, joi 7 ianuarie 1982

România Literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

2

SCRIITORII ȘI ȚARA
(Paginile 12-13)

privință, titluri caracteristice: „Sisif”, „Interiorul outui divin”, „Ochiul cosmic”, „Eva Pandora” etc. Dar dincolo de titluri, e un compact „furore” artistic, cu foarte diverse disponibilități: de la exotice inflăcărări coloristice, la severe înălțări, grafice, sau la rafinatele ornamentale cu iz străvechi, de morfante miceniene. Asupra multor imagini spasă tragicul. Dar tragicul e mereu dominat prin forță, după cum forța e mereu temperată prin grație. Cătălin Bursac e — în accepțiunea cea mai puțin sentimentală a cuvântului — un tânăr romantic („Romantismul — citim în cartea sa — este o secreție a unui suflet înflorit”). Și e un tânăr frumos. La un exemplar ca el se va fi gândit Goethe definind genialitatea ca pe o „pubertate perpetuă”. Priar-un exemplar ca el se poate mintui o generație întregă și o întreagă vîrstă. „Cel care spun „ah, tineretul de astăzi”, nu au nici o viață” — scrie Cătălin Bursac: „li pot considera doar niște oameni care au trăit singuri...”. Cel care se grăbesc să dojenescă înaintea de a lubi și de a înțelege, sînt rugați să citească și să vadă ce a lăsat în urma sa Cătălin. Și să fie siguri că sînt, în jurul nostru, o multime de tinerți la fel de frumoși și care, sperăm din toată inima, vor putea adăuga darurilor lui Cătălin pe acela, esențial, al supraviețuirii. Căci ultimul să spun. Cătălin Bursac a murit. La 17 ani. De aceea, el este singurul meu prieten pe care nu l-am întâlnit niciodată.

Andrei Pleșu

„Municipala”

■ În sălile „Muzeului de artă al R.S.R.” s-a deschis, în ultima zi a februarului an 1981, tradiționala Municipală, manifestare ce reunește sub un semn generos lucrările artiștilor profesioniști din cel mare centru cultural al țării. Se înfățișează, într-un amplu dialog, cele mai diferite atitudini, concepții formative, maniere și stiluri.

Pictura, sculptura, grafica, (asupra cărora ne vom referi în numeroase viitoare) genuri tradiționale dar mobilis în structura lor interioară, se instituie ca argumente în favoarea rolului și locului creației plastice în cultura noastră contemporană.



Muzică și literatură

Dialoag pentru flaut și violă de Violeta Dinescu-Lucaci este o muzică scrisă sub imperiul conducerii simultane a vocilor. Așadar, nicidecum subtile culisări născându-se din măruntele imprecizii ale vocilor între ele. În schimb, alte subtilități: cele ale contrapunctului complementar, ale regizării „de sus” a vocilor una față de alta, flautul răspundind violei sau viola bine rotunjită flautului, ale încheierii într-o tîrziu pian a Marinei Vlad se apleacă limpede spre canoanele genului. De aici, tributul plăcut tradiției: o anumită prezibilitate în desfășurarea muzicii, tradițională și ca limbaj melodic-armonic, compensată, în același timp, de coerența formel de sonată într-o muzică scrisă cu cunoaștere și stăpînire. Cantus rudis de Horia Șurlanu este o lucrare deosebită. Compoziția stringe elemente eteroclitice, diverse (însă nu urmărind imprumutul espățiate la extrem) care, alăturate, topite sonor, „surdinate”, sînt unite verosimil într-un întreg coerent, intenționat ca replică educată a armoniei (nu numai) sonore a lumii obiectelor și flintelor, original sublimată într-o proprie lume a gândurilor. O muzică făcută din nenumărate mici începuturi, violent-embafice sau discrete, care nu reușesc parca să se adune, să se deruleze, este Varietății pentru violelecel șole de Cristian Brăncuși. Spre sfîrșit, atunci cînd compozitorul decide totuși să strîngă ceva la un loc, o face într-o melodie oarecum truculentă, aspru-groasă, melodie mereu întretăiată

de prelungite crispări ale voluteilor sonore, rămase mai mult la stadiu de ceva rezidual parca, scheletic. Interesantă această parcurgere sonoră sub un stigmat expresionist al strigătului înăbușit, al gemătului; interesantă, pentru că li lipsește acel complement sonor care este izbucnirea înăbușitului, irumperea violentă în țării sonore (la fel cum unel guri astupate cu forța i se alătură „complementar” strigătului, sublimat însă în expresia ochilor), aici numai strident-picurate în tremolourii sacadate și, firește, întreprupte, în apăsate sunete lungi, naturale, melodic-amputate.

Următoarele două lucrări apar ca întimplătoare înfiltrare-apropiere stilistică într-un concert dilatat la extrem ca diversitate de expresie compoizistică, bucurîndu-se de exemplare participări interpretative: Krimhilda Cristescu, Cleopatra Melidoneanu, Sevastija Lipoczi, Ștefan Thomasz, Matel Corvin, Ștefan Gheorghiu, Marcel Spinel, Sergiu Pop, Astifel, alții. Cîntecul bacoviene de Cristian Alex. Petrescu cit și Deuș poeme pe versuri de Ana Blandiana de Andrei Tănăsescu, se apropie în ceea ce privește relațiile text-muzică și voce-pian. Elementul asemenea este melodicitatea, tratarea versului într-o manieră tradițională, mai lirică și discretă, înverșită în Cîntecul bacoviene, incisiv-ironică în poemele lui A. Tănăsescu. Există însă o diferență între lucrări: scriitura pentru pian, permanent dedesubtul vocii, sprîjiniind-o nu atât eficient cît interesant-convențional în prima lucrare, cu ridicări impulsive și aglomerați sonore

Virgil Mocanu

Viorel Crețu

inghîind textul, cu o scriitură parca nemalincăpînd pe pian, riscînd însă plic-tiseala, în muzica lui A. Tănăsescu.

În Incheiere, Arie și Interludiu din opera Domnișoara Cristina după Mircea Eliade de Șerban Nichifor, lucrare însoțită de protecții de diapozitive (imaginea Dinu Lazăr). Bineînțeles, e greu de reconstituit întregul dintr-un fragment. Cred că, așa cum se înțerește, opera are șansa pătrunderii pe teritoriul noi, din punct de vedere al convențiilor scenei, departe de tiparele teatrului liric (un straniu amalgam audio-visual). Muzical însă, autorul riscă să descopere lucruri deja descoperite (rock, progresive music, muzică repetitivă). Talentul indiscutabil al lui S. Nichifor se luminează aici, înțîlind libretul lui M. Eliade: problemele sînt enorme, opiniile sînt subiectiv-varia-te, posibilitățile sînt diverse. Iată o posibilă interpretare: „Cînd o întură a sacralului se manifestă (hierofante), ceva se ocultează, în același timp, devine critic prin simplități fapt de a se arăta, sacral se ascunde”, scrie M. Eliade. La primă vedere, muzica este plină de viață, de sevă, de o autentică vigoare muzicală, zînd cu convingătoare și tinerescă sinceritate chemarea spre dragostea a Domnișoarei Cristina. Aparent, o muzică sînt de pătrunsă de senzualitate (în măsura în care erodismul își face loc decent în muzică și teatru), trăind cu ațta intensitate fascinantă de „ofidiană”, ca să scriem așa, a chemării Domnișoarei Cristina. Încît nu se mai preocupă de sugerarea, înclătrarea, circumscrierea, împletirea intenționată a magiciului printre sunete, muzica trăind într-o realitate senină, deschisă, fără adîncime sau decoruri aparente. În scrisul lui M. Eliade, inițiativul se derzvălue treptat, „realismul orfic” (Mircea Valda) transpare din parcurgerea unor suprafețe întinse. La fel, muzica lipită de libret poate (nu știu încă dacă a putut) îndepîrni același lucru; extinzîndu-se pe text cu aceeași (senzual aprinsă) spon-tanitate cu care răspunde eroul la chemarea Domnișoarei Cristina, muzica poate secunda convingător romanul. Ciar este că ceva straniu (apropiat de magie deci?) se conține în reiterata alteranță acordică, prelucrată în timbre substanțiale pe sintetizator, suport pentru scopurile dragoste, pentru înzări melodice de un profișm ardent, în același timp ușor exo-tic și categoric fascinant.

Următoarele două lucrări apar ca întimplătoare înfiltrare-apropiere stilistică într-un concert dilatat la extrem ca diversitate de expresie compoizistică, bucurîndu-se de exemplare participări interpretative: Krimhilda Cristescu, Cleopatra Melidoneanu, Sevastija Lipoczi, Ștefan Thomasz, Matel Corvin, Ștefan Gheorghiu, Marcel Spinel, Sergiu Pop, Astifel, alții. Cîntecul bacoviene de Cristian Alex. Petrescu cit și Deuș poeme pe versuri de Ana Blandiana de Andrei Tănăsescu, se apropie în ceea ce privește relațiile text-muzică și voce-pian. Elementul asemenea este melodicitatea, tratarea versului într-o manieră tradițională, mai lirică și discretă, înverșită în Cîntecul bacoviene, incisiv-ironică în poemele lui A. Tănăsescu. Există însă o diferență între lucrări: scriitura pentru pian, permanent dedesubtul vocii, sprîjiniind-o nu atât eficient cît interesant-convențional în prima lucrare, cu ridicări impulsive și aglomerați sonore